

Pædagogisk læreplan for Engelsborg Børnehus 2020

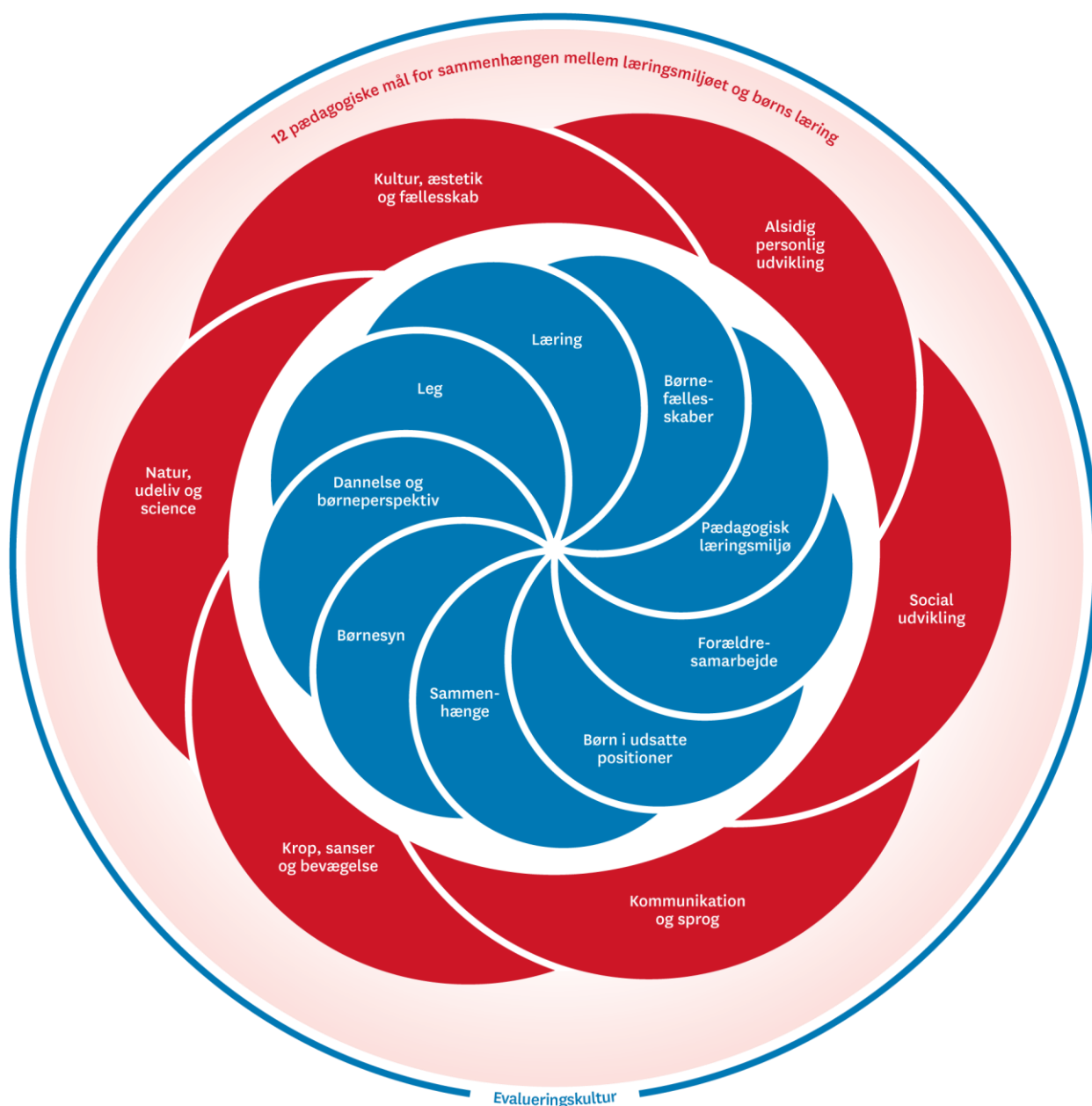

Engelsborg Børnehus

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det daglige pædagogiske arbejde.

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan

Den pædagogiske læreplan udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag samt de seks læreplanstemaer og de tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.

Rammen for at udarbejde den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven og dens overordnede formålsbestemmelse samt den tilhørende bekendtgørelse. Loven og bekendtgørelsen er udfoldet i

publikationen [Den styrkede pædagogiske læreplan. Rammer og indhold](#). Publikationen samler og formidler alle relevante krav til arbejdet med den pædagogiske læreplan og er dermed en forudsætning for at udarbejde den pædagogiske læreplan. Derfor henvises der gennem skabelonen løbende til publikationen. På sidste side i skabelonen er der yderligere information om relevante inspirationsmaterialer.

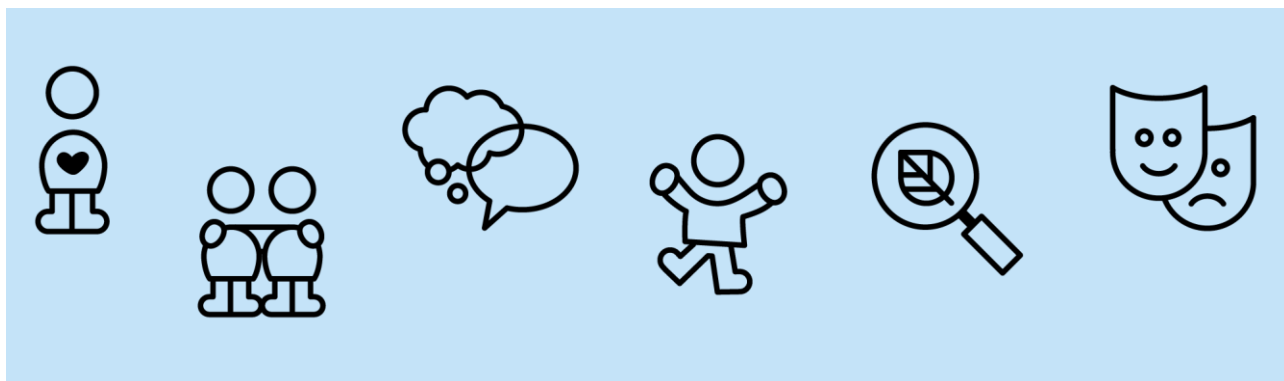
Hvem er vi?

Vi er en integreret daginstitution med 24 vuggestuebørn og 60 børnehavebørn. I vuggestuen er der Humlebierne og Sommerfuglene, som begge er grupper med 0-3 årige. I børnehaven er der Myrerne og Græshopperne som er 3-5 årige og Skarnbasserne som er 5-6 årige. I Engelsborg Børnehus er der særlig fokus på samarbejdet på tværs af grupperne, og på at skabe sammenhæng i huset.

Vores hus er en gammel landsbyskole, som er bygget om til daginstitution. Vi ligger i bydelen Engelsborg i den nord vestlige del af Viborg by, hvor vi er placeret tæt på legepladser i området og Undallslund skov. Vi har en alsidig legeplads med mulighed for mange forskellige lege, der er buskads med huler, bålplads og bålhytte, bakker, græsareal, sandkasser, fliseareal til cykler og mooncars og plantekasser.

Vi er en del af Område Nord i Viborg kommune, og har en fælles områdeleder med 7 andre institutioner og dagplejen i området.

Pædagogisk grundlag

”De centrale elementer er:

- **Børnesyn.** Det at være barn har værdi i sig selv.
- **Dannelse og børneperspektiv.** Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
- **Leg.** Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- **Læring.** Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
- **Børnefællesskaber.** Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.
- **Pædagogisk læringsmiljø.** Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.
- **Forældresamarbejde.** Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.
- **Børn i udsatte positioner.** Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.
- **Sammenhæng til børnehaveklassen.** Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv.”

”Loven fastsætter, at alle elementer i det fælles pædagogiske grundlag skal være udgangspunkt for arbejdet med den pædagogiske læreplan og dermed det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud.”

”Nogle elementer i form af fx børnesynet skal altid være til stede i det pædagogiske læringsmiljø, mens andre elementer som fx arbejdet med at skabe en god overgang til børnehaveklassen kan være mere til stede i nogle sammenhænge end andre.”

I Engelsborg Børnehus opfatter vi det enkelte barn som unikt med egne følelser, holdninger og drømme for fremtiden.

Det betyder, at det enkelte barn skal involveres og have indflydelse på egen situation.

Det er væsentligt at vide, at kun i relationer med andre og i tilknytning til andre kan barnet vokse og lære.

Forældrene er de vigtigste voksne for barnet og har derfor hovedansvaret for barnets liv, udvikling og opvækst. Forældrene er inddraget i et reelt og ligeværdigt samarbejde med institutionen byggende på tillid, forståelse og respekt.

Vi har gennem de sidste to år haft fokus på, hvordan vi kan skabe større sammenhæng for det enkelte barn og forældrene. Der er skabt strukturer i både vuggestuen og børnehaven, som betyder, at alle børn skal skifte gruppe og kontaktperson i mindst muligt omfang.

Strukturen er skabt, så alle børn har mulighed for i et roligt tempo at skabe gode relationer til både børn og voksne, og skabe betingelser for at være en aktiv deltager i børnefællesskaberne.

Der er altid fokus på, at de rammer vi sætter og de aktiviteter, der planlægges, er med udgangspunkt i det enkelte barn og børnegruppen viser os. Det betyder, at alle børn får en oplevelse af at de har en "stemme" og bliver set for den de er.

Dette kan illustreres ved hjælp af Basil Bernsteins model for de tre læringsrum. Den model anvender personalet, når pædagogiske aktiviteter skal planlægges og evalueres, så de voksne er bevidste om egen rolle og ikke mindst børnenes muligheder for deltagelse i aktiviteter.

De tre læringsrum	Børnene har ringe/lille indflydelse på indhold og form	Børnene har høj indflydelse på indhold og form
De voksne har høj grad af indflydelse på indhold og form	Dette 1. læringsrum er kendetegnet ved, at det er voksen skabt og voksen styrede aktiviteter, der foregår. De voksne har bestemt og planlagt aktiviteten, og der er de voksne, der "går foran" og viser barnet hvad og hvordan tingene gøres.	Dette 2. læringsrum er kendetegnet ved, at de voksne planlægger aktiviteter, hvor de voksne "er ved siden af" børnene, hvor de voksne støtter og hjælper børnene i de processer, der er i aktiviteten/legen
De voksne har lav grad af indflydelse på indhold og form.		Dette 3. læringsrum er kendetegnet ved, at det er ud fra det, børnene viser i leg, som bestemmer, hvad og hvordan aktiviteten skal forløbe. Her befinder den voksne sig "bagved" børnene, hvor den voksne er observerende, støttende og hjælper, men det er ikke den voksne, der bestemmer.

Pædagogisk læringsmiljø

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det enkelte dagtilbud hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger.”

I Engelsborg Børnehus arbejder vi meget på at have fokus på, at læring ikke kun foregår i formiddagstimerne, men i løbet af hele dagen i institutionen. Vores fokus er også på, at der er mange forskellige måder at lære på. Det er i alle hverdagsrutiner, elementer som det enkelte barn på et eller andet niveau er i gang med at lære i. Det kan f.eks. være: at tage tøj af og på i garderoben, at vaske hænder, at dække bord, øse mad op, at stå i kø/vente på tur, at spille et spil, at rydde op og at deltage i samling. Det handler om, hvilken rolle pædagogen indtager i de situationer, og at pædagogen giver barnet ro og rum til at øve sig, og vise hvad det mestrer.

Barnet lærer bedst, når det oplever, at det kan - læring bør derfor vægte det enkelte barns præmisser. Læringsmiljøet indarbejdes i alle dagligdags rutiner og almindelige aktiviteter. Dvs, at vi ser på læringsmiljøet både i hverdagsrutinerne, legen, udenfor på legepladsen, og i projekterne og aktiviteterne.

Det er pædagogens opgave at være til stede i de situationer, hvor børnene leger og lærer. Der skal pædagogen involvere sig i børnenes leg, hvor de understøtter de processer der foregår, f.eks. hjælper det barn, der har brug for lidt støtte i legen/relationen. Det er også pædagogen, som hjælper børnene med at justere sig i en relation, ved at den voksne hele tiden justerer på sig selv i relationer og på den måde vise børnene hvordan, ved at de bliver mødt af passende respons på deres initiativer.

Når vi siger, at de voksne involverer sig i børnenes leg, er det sådan, at de voksne er tilstrækkelig tæt på børnenes leg, så de voksne kan bruge de redskaber, som hjælper børnene i at mestre legen.

Det vil være sådan, at:

- de voksne observerer legen.
- Hjælper børnene med at sætte rammen for legen, hvis der er behov for det.
- Hjælpe børnene med at fordele roller i legen, hvis der er behov for det.
- De voksne hjælper børnene med at sætte ord på deres initiativer, hvis der er behov for det.
- De voksne er deltagende i legen, hvis der er behov for det.

Samarbejde med forældre om børns læring

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet samarbejder med forældrene om børns læring.”

Et godt samarbejde mellem forældre og institution er vigtigt for barnets trivsel og udvikling. Det er derfor vigtigt med gensidig dialog. Det første møde er vigtigt – vi har særligt fokus på for-besøg. Egne vuggestuebørn kommer på besøg flere gange inden opstart i børnehavegruppe.

Vi har legestue i vuggestuen, hvor kommende børn inviteres med forældre til at komme på besøg 1 times tid hver 2. uge. På den måde skabes der et godt fundament for tryghed og fremtidigt samarbejde.

Dagplejen har mulighed for besøg i børnehavegrupperne og er velkomne til at bruge legepladsen i Engelsborg Børnehus.

Ved det første møde med familien aftales indkøringsforløbet og andre praktiske ting, der er vigtige for en god start.

Forældre samtaler – 3-4 forældre samtaler fra 0 år – skolestart. Eller efter pædagogisk behov. Dialogværktøj bruges ved overgang fra vuggestue til børnehave og fra børnehave til skole.

I den daglige dialog mellem forældre og pædagoger orienterer institutionen løbene igennem dokumentation, hvordan læringsmiljøerne understøttes og praktisk afvikles.

Vi har mange arrangementer, hvor der er mulighed for sammen med sit barn at deltage: sommerfest, arbejdsdag, Lucia-dag, cafe aftener, bedsteforældredag og forældremøder/fyraftensmøder uden børn.

Børn i udsatte positioner

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø tager højde for børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes.”

Vi definerer børn i udsatte positioner, som enten børn med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, eller børn der periodevis er sårbare, fordi de forbigående belastes af et for dem alvorligt problem i deres familie eller nære miljø. Eller børn der er truede, fordi de er belastede af vedvarende problemer i deres familie eller nære miljø

I Engelsborg Børnehus vil vi igennem anerkendelse og fokus på det gode i barnets liv, skabe rammer der tilgodeser det enkelte barn i en udsat position.

Vi samarbejder tværfagligt med forskellige samarbejdspartnere omkring trivsel for det enkelte barn. Det kan være Logopæd, fysioterapeut, ergoterapeut, psykolog og ressourcekorpset, hvor vi trækker på deres kompetencer, som vi i fællesskab sætter i spil i forsøget på at skabe de bedste betingelser for barnet.

I Engelsborg Børnehus:

er det værdifuldt, at alle børn føler sig trygge

er det værdifuldt, at der er plads til børn med forskelligheder

er det den voksne, der har ansvaret for relationen, og i at hjælpe alle børn til en god plads i børnefællesskaberne.

Vi taler om- og øver sociale spilleregler i rundkreds og i daglige gøremål/aktivitet.

Sammenhæng til børnehaveklassen

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan der i børnenes sidste år i dagtilbuddet tilrettelægges et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen.”

Det sidste børnehaveår inden skolestart er vores børn samlet hos Skarnbasserne. Der arbejdes specifikt på at forberede børnehavebarnet til det nye liv som skolebarn, hvor der er fokus på selvhjulpenhed, evnen til at være i relationer og at kunne modtage og handle på fælles beskeder.

Vores hovedskole er Vestervang skole, som vi samarbejder med omkring besøg i skolen og besøg af 0. klasse lærer. Vi går jævnligt på besøg på skolens legeplads i løbet af det sidste børnehaveår.

Vi udarbejder samtaleskema, holder afsluttende forældre samtale, og deltager i overleveringssamtaler med skole og forældre.

Øvrige krav til indholdet i den pædagogiske læreplan

Inddragelse af lokalsamfundet

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn.”

Vi besøger de lokale legepladser, hvor børnene viser ”deres legepladser” frem, og viser de andre børn, hvor de bor. Vi går ofte i skoven, som ligger ganske tæt på os.

Vi tager jævnligt på besøg i Netto, når vi skal handle noget særligt til en aktivitet.

Vi forsøger at besøge lokale arbejdspladser, når muligheden byder sig.

Vi besøger Vestervang Kirke en dag i december, hvor der er en lille børnegudstjeneste.

Derudover samarbejder vi med skolen, omkring det der er muligt, og vi benytter os af forskellige kulturelle tilbud på biblioteket og på VIA.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

”Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer.

Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal indtages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed.”

- Det fysiske børnemiljø – Vi har løbende fokus på børnenes muligheder for udfoldelser. Der skal både være plads til meget kropslig aktivitet, plads til leg og plads til ro og fordybelse både inde i huset og på legepladsen. Vi spørger børnene både til samlinger og via børneinterview, hvor de kan lide at være og hvad de kan lide at lege, og vi har hele tiden øje for, om de rammer der tilbydes passer til børnenes leg og udfoldelser. Det er i høj grad også med udgangspunkt i de voksnes observationer, de forskellige læringsmiljøer indrettes.

Samtidig har vi fokus på, at der er rengøring hver dag, og at børnene inddrages i det, der handler om rengøring i grupperum og af legesager.

- Det psykiske børnemiljø – Det har stor opmærksomhed fra personalets side, hvor der er særlig fokus på, at alle børn har gode relationer, og at børnefællesskabet rummer alle børn. Det gør vi ved, at gå forrest og vise, hvordan vi er sammen og passer på hinanden. Det er de voksnes ansvar, at omgangstonen er positiv og at alle børn bliver mødt med anerkendelse.

- Det æstetiske børnemiljø – Vi forsøger at være opmærksomme på, hvordan vi indretter, så der er gode læringsmiljøer. Det drejer sig både om møbler, lys, rummenes funktion og indretning.

Vi bruger meget, det, at det er børnenes kreative produkter, der udsmykker institutionen.

De seks læreplanstemaer

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer.”

Alsidig personlig udvikling

”Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse.”

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Alsidig personlig udvikling

I vuggestuen ser vi den alsidige personlig udvikling som det fundament, der er forudsætning for barnets læring indenfor de øvrige lærerplanstemaer. At arbejde med den alsidige personlige udvikling, er at have fokus på barnets oplevelse og opfattelse af sig selv, sine følelser og sit selvværd. Barnets personlige udvikling trives bedst i en omverden, der er lydhør og medlevende. Omsorg og nærvær er en vigtig del for barnets trivsel, dannelse og udvikling i hverdagen. Derfor er masser af kram, holden om, sidde tæt og tid til at lytte til det enkle barn, vigtig i vores hverdag.

Vi bestræber os på at anerkende det enkelte barn, som et unikt individ, der har ret til at give udtryk for holdninger, behov og følelser. Alle børn skal have en følelse af, at de gør en forskel, og at de er en del af et fællesskab.

Det pædagogiske personale i vuggestuen har fokus på at styrke barnet i en positiv selvopfattelse og giver barnet mulighed for at danne sin egen personlighed, så det enkelte barn trives og oplever sig selv som en værdifuld deltager i et socialt og kulturelt fællesskab. Der dannes trygge rammer omkring det enkelte barn, ved at de voksne sidder på gulvet sammen med børnene, så det enkelte barn tør udfordre sig selv og tage initiativ til leg, være nysgerrig, eksperimenterende og undren i dets omgivelser. Det er vigtigt for barnets trivsel at have en god relation til de andre børn og voksen, derfor hjælper og guider vi barnet til at håndtere følelser, ved at benævne barnets mimik og kropssprog. Vi gentager barnets ord, så barnet får mulighed for at rettesætte eller godkende denne oversættelse, og barnet føler sig set og hørt. Dette danner bl.a. grundlag for at barnet bedre kan indgå i dagligdagens små konflikter og modstand uden at mindste gåpåmodet og tør gå egne veje.

At udvikle selvhjulpethed, er med til at udvikle barnets "jeg kan selv" følelse. Barnet oplever glæden ved at kunne noget og mestre deres hverdag. Vi guider og støtter barnet, så de krav der stilles altid, passer til deres udviklingstrin. Barnet der oplever anerkendelse, stolthed og glæde ved at mestre en opgave "vokser".

Ved at vi styrker barnets selvhjulpethed, støtter vi barnet i dets selvstændighedsudvikling og på den måde gør barnet aktivt i forhold til sig selv. Når barnet lærer at tage ansvar for sig selv, vil det også påvirke barnets selvforståelse, selvtillid og selvværd og dermed gør barnet mindre afhængig af voksen, så barnet bliver klar til børnehavelivet.

Selvhjulpethed vil også påvirke barnets motoriske udvikling positiv f.eks. når vi er i garderoben tager barnet selv det tøj på/af, som barnet mestrer og når vi skal til bords kravler barnet selv op og ned af højstole/taburetter, selv øser mad op til måltidet og hælder vand op i koppen.

"Mars på 1,5 år sidder med koppen og peger på kanden. Pædagogen spørger: "vil du have kanden?" Drengen nikkede, han får kanden og hælder vand op i sin kop"

Agnes har øvet sig utallige gange i at kravle op og ned fra en skammel, og se, hvor flot hun mestrer det, og hvor glad hun er for at hun nu kan.

Social udvikling

”Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed.

Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m.”

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Social udvikling bliver udviklet i samvær med andre børn og i sociale fællesskaber, hvor de oplever at høre til, og hvor de kan bidrage værdifuldt og relevant til fælles lege, aktiviteter og samvær. Relationer og venskaber mellem børn har stor betydning for den sociale læring og medvirker til udviklingen af sociale færdigheder, som ses i legen. Det er i det relationelle samspil med andre at børnene oplever styrke og betydning og får adgang til at give og opnå anerkendelse. De gode sociale kompetencer, har betydning for børnenes udvikling på alle områder.

” Peter og Emil kører på scooter. Peter har vogn på scooteren. Emil kigger op på pædagogen og siger: ”mig vogn på”. Pædagogen siger: ”jeg vil gerne hjælpe dig med at få vogn på. Peter og Emil kigger på hinanden og smiler og kører afsted.”

I vuggestuen har vi fokus på gode relationer, da venskaber skaber glæde, energi og mening i tilværelsen. I venskaber lærer børnene blandt andet at forhandle, at indgå kompromisser og løse konflikter. Venskaber giver mulighed for at mærke egne følelser i trygge rammer, og derigennem lærer de sociale spilleregler, herunder, empati, respekt, omsorg, tillid og accept af andres forskelligheder. Børnene lærer at tilsidesætte egne behov i hverdagens rutiner, hvor der er fokus på at vente på tur, som når vi er i garderoben, på badeværelset, til samling eller vente på et bestemt legetøj bliver ledigt.

Vi danner og skaber små legegrupper for at støtte børnenes etablering af venskaber igennem leg og aktiviteter, hvor vi hjælper med at forklare det andet barns intention ved at sætte ord på barnets handlinger og følelser f.eks. *” jeg kan se din ven bliver ked af det, når du tager hans bil, kom vi finder en bil til dig, så kan i lege sammen med bilerne”*.

Empati handler om at kunne mærke egne følelser og kunne sætte sig ind i andres følelser. Vi aflæser barnets ansigtsudtryk og benævner barnets følelser og kropssprog ved at sætte ord på hvordan det har det f.eks. glad, sur, ked af det. *” Du bliver glad, når din ven giver dig et kram” eller ” Din ven bliver ked af det, når du slår ham/hende.*

Børnene lærer at sætte ord på egne og andres følelser, ved at vi bruger det pædagogiske redskab Marte Meo, som tager udgangspunkt i, hvad man gør godt, og hvor der er fokus på muligheder frem for begrænsninger, da dette støtter op om barnets selvværd, selvtillid og sociale kompetencer.

To gode venner kører scooter, og hjælper hinanden med at få løst udfordringerne.

To venner på tur i skoven. Det skaber fællesskab.

Kommunikation og sprog

”Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale.

Det centrale for børns sprogtiltagelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn.”

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Kommunikation og sprog

Børnenes sproglige færdigheder udvikles hele tiden, mens de går i vuggestuen.

Der er sproglige påvirkninger i alle hverdagsaktiviteter og i samværet med andre børn og voksne.

Til vores måltider sidder der en voksen med fire til fem børn ved et bord. Her er der gode forsætninger for at have fokus på sproget. Her snakker vi om hvordan maden smager, hvad spiser vi, hvor kommer manden fra og hvilken farve har maden med mere.

”Børnene får en citron hver. Mette siger:” den er godt nok sur. Pædagogen siger:” det syntes jeg godt nok også” Pia siger:” Den er kold og gul”

Visuelt er sproget en del af vores hverdag, da der hænger rim og remser, sange, samt skriftsprog og tal på væggene. Vi skaber forskellige sprogmiljøer f.eks. hyggehjørner hvor bøger er frit tilgængelige. I det daglige er sang, sanglege og musik vigtig i det pædagogiske arbejde, da det styrker børnenes ordforråd, sprogforståelse, kommunikation samt socialsamvær.

Vi arbejder med pædagogiske IT, dialogisk læsning og rim og remser og vil gerne videreudvikle det. Vi vil se på sproget i en bredere sammenhæng, hvor mimik og kropssprog bliver en større del af det sociale samspil med et verbale sprog.

” Vigga giver pædagogen et stort kram. Pædagogen smiler og gengælder krammet. På den måde viser hun med sin mimik og kropssprog, at det kan hun godt lide, samtidig understøtter hun verbalt ved at sige ”jeg bliver glad når du giver mig en krammer.”

Kommunikation og sprog er vigtig for at barnet kan danne relationer og kunne indgå i fællesskaber. Legen er vigtig som en øvebane for barnets nonverbal og verbale kommunikation, ordforråd og sætninger. Vi understøtter barnets leg, ved at enten at deltage i legen eller sætte ord på barnets handlinger og følelser.

Vi holder samling, hvor der er fokus på sproglige kompetencer og fælles opmærksomhed.

Vi er i dialog med hinanden til et måltid, hvor vi både får udvidet vores sproglige kompetencer og får øje på nye relationer i børnefællesskabet.

Dialogisk læsning, hvor der er fokus på kontakt, udveksling og sproglig udvikling.

Krop, sanser og bevægelse

”Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel.

Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relationsdannelse udgår fra kroppen”.

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

De gode bevægelsesvaner grundlægges tidligt i livet. Vi vil derfor fokusere på at give børnene gode vilkår for motorisk udfoldelse i hverdagen. Dette for at give børnene en naturligt forhold til kroppen og dens muligheder. Vi ønsker, at børn skal opleve glæde ved bevægelse og give dem mulighed for at optimere deres balance og motorik.

I vuggestuen er der gode muligheder for motorisk udfoldelse. Vi styrker børnenes udvikling både ved fysisk udfoldelse og ved stimulering af deres sanser. Den fysiske aktivitet og bevægelse skal tænkes ind som en naturlig del af børnenes hverdag. Det skal tilpasses børnenes alder og deres motoriske færdigheder.

"Sofie henter en grøn mælkekasse og sætter den under gyngen. Hun kravler op på kassen og videre op på gyngen."

Legepladsen i børnehuset er stor, med motorisk krævende bakke/kælkebakke, klatremuligheder, gynger, cykler, sandkasse, legehus og ruchebane.

"Pædagogen løber op og ned ad bakken og straks er der mange børn der løber op og ned og legen udvikler sig til at vi kravler ned og ruller ned."

Vi går på opdagelse i nærmiljøets legepladser samt Undallslund skov, hvor der er mulighed for at udfordre sig selv i forskelligt terræn. Udelivet styrker alle sanserne.

Vi udvikler børnenes fin- og grov motoriske kompetencer, styrker deres udholdenhed og bevægelighed. Vi styrker børnenes sansemotoriske udvikling, for at opnå en kropslig bevidsthed.

Børnene udvikler løbende nye kompetencer f.eks. øver sig i at kravle, rejse sig op, gå, hoppe, tage tøj på med mere. Dette støtter vi blandt andet ved at lave motorikbaner, danse til musik og bevægelse til sanglege og sørge for at skabe rum og tid til at børnene har mulighed for at øve sig i at tage tøj af og på.

"Pædagogen sidder i garderoben med tre børn. Lea begynder straks at tage termobukser på. Da Lea er færdig begynder hun at finde støvler til den yngre dreng Anton, der også er med i garderoben. Lea viser Anton, hvordan man tager støvler på."

I det daglige er der mulighed for forskellige aktiviteter for at styrke finmotorikken f.eks. tegne, male, bygge med duplo klodser, puslespil mm.

Bevægelse skal være en naturlig og sjov del af børnenes hverdag. Vi ønsker, at børnene udvikler en større kropsbevidsthed, så de kan få forståelse for, hvad deres krop kan. Vi taler med børnene om hvordan kroppen ser ud, ved at pege på hvor hoved, tæer, finger, øjne, næse og mund er.

Motorikbane i vuggestuen. Det er spændende at udfordre sig selv, og dejligt at få hjælp af en voksen, når der er brug for en hånd til at komme videre.

Mildrid har øvet sig i at komme op på gyngen, og har fundet en fidus til at komme op.

Toke vil også prøve, og finder en kasse.

Det er tungen lige i munden, og kræver stor koordinering af øje og hånd at putte perler på piberensere.

Natur, udeliv og science

”Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension.

Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur.”

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

I Engelsborg vuggestue skal børnene have mulighed for at få mange og forskelligartede erfaringer med naturen og naturfænomener samt for at opleve naturen som et rum for at udforske verden.

Børn skal have mulighed for at opleve glæde ved at være i naturen og udvikle respekt for natur og miljø. Vi følger de fire årstiders sansestimulation, hvor vi er ude og tager på oplevelsesture i alt slags vejr – mærke at få snefnug i ansigtet, hoppe i vandpytter, mærke solens stråler varmer ens krop.

” En varm sommerdag tager pædagogen et par baljer vand og håndfuld pensler med ud på legepladsen. Børnene går staks i gang med at male på husmuren, fliserne samt på deres fingre.”

Børnene erfarer naturen med alle sanser og bruger den naturligt, som et rum for leg, kreativitet og fantasi, hvor der er mulighed for vilde og stille aktiviteter, heri at bruge naturens materialer til leg, at en pind kan være en skyder, svær, tryllestav og væltede træstammer der kan bruges til en vippe eller balancegang – naturen er i sig selv en stor legeplads.

” Ude i Unddalslundskoven har vi et sted vi ofte går hen. Der er et væltet træ, hvor der kan sidde 7-8 børn og vippe. Alle børn griner og råber mere”.

Vi skaber mulighed og rammer i Unddalslundskoven, så børnene får vækket deres interesse og opmærksomhed for natur og naturfænomener. Vi går foran børnene, ved at fortælle og giver ny viden om skovens natur. Vi taler om hvordan man respekterer og passer på naturen og miljøet, ved ikke at sparkes til myretuer, brækker grene af træerne og smider skrald i naturen. Vi finder krible krabledyr og følger årstiderne ved at tale om bladene på træerne der spirer og senere bliver grønne og derefter skifter farve om efteråret, for til sidst at flade ned på jorden og blive til jord.

Naturen er også at finde lige uden for vores dør, for der er hassel-, bølge- og æbletræer med deres frugter, hvor børnene ivrigt smager på hassel-, bognødder og æbler. Børnene er meget optaget af fuglene i vores bølgehæk og finder krible krable dyr under sten og små træstammer. Når nedfaldende æbler begynder at rådne taler vi om de små orme der lever i og spiser af æblerne og derfor skal vi ikke selv spise dem, men måske give dem til pindsvinet der bor lige udenfor hegnet, for den kan både lide æbler og orme. Pindsvinet

og mange andre dyr der bor i skoven og i vores nærliggende natur er svær at få øje på, derfor bruger vi bøger, billeder på stuen og vores IPad til at vise børnene dyrene vi taler om. I vuggestuen er vi en begynder fase med brug af IPad, hvor børnene får indblik i den digitale verden, og lov til at tage billeder og videoer af det der lige nu optager dem på deres færd i naturen. Deres billeder og videoer bliver derefter lagt ind på børne IPad i Book Creator så børnene ud fra et børneperspektiv kan fortælle deres egne historier og oplevelser.

På tur, hvor vi finder æbler og kryb. Der kommer god dialog om det, og der skabes fællesskab blandt børn og voksne

Vand og pensler findes frem på en varm sommerdag. Der eksperimenteres med vandet, det er både spændende og kølende på en varm dag.

Kultur, æstetik og fællesskab

”Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet.

Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden.”

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

I vuggestuen præsenteres børnene for et bredt udvalg af oplevelser, der stimulerer kreativiteten, fantasien og skaber glæde, samt giver inspiration til at lege, skabe og eksperimentere med de kulturelle udtryksformer de møder både inde og ude.

Igennem voksenstyrede aktiviteter og børnenes egne initiativer i hverdagen, stifter børnene bekendtskab med mange forskellige udtryksformer igennem sang og sanglege, rim og remser, malerier, fortællinger, teater og fælles samling i hele huset.

” Vi sidder ved frokostbordet: Pædagogerne og børnene synger madsangen inden maden indtages”

I vuggestuen fejrer vi forskellige traditioner, så som påske, fastelavn, jul, bedsteforældre dag, arbejdsdag, sommerfest og fødselsdage. Det er med til at udvikle børnenes forståelse for det samfund og fællesskab som de er en del af.

Vi synliggør barnets kreative processer ved at udstillere det på stuerne, så børnene får ejerskab i rummets æstetik.

En dejlig fødselsdag, hvor der er flag, gaver og deltagelse af forældre.

Fastelavn i vuggestuen, hvor vi slår katten af tønden og er klædt ud.

Evalueringskultur

Det er ikke et lovkrav at beskrive dagtilbuddets dokumentations- og evalueringspraksis i den pædagogiske læreplan, men det kan være en fordel i udarbejdelsen af læreplanen at forholde sig til den løbende opfølgning og evaluering af indholdet i læreplanen.

Hvordan skaber vi en evalueringskultur, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø?

Det vil sige, hvordan dokumenterer og evaluerer vi løbende vores pædagogiske arbejde, herunder sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og de tolv pædagogiske mål?

I forbindelse med den styrkede læreplan, ligger der nu nye krav for evaluering. Vi vil derfor i Engelsborg Børnehus starte vores nye evalueringskultur med afsæt i vores Årshjuls traditioner/aktiviteter. Vi har tidligere arbejdet med smtte modeller, men under vores kursus i det styrkede pædagogiske læreplaner er vi blevet præsenteret for proces ark 1 og 2 – som vi nu som arbejdsredskab finder mere relevant. I proces arkene er der mere fokus på indsamling af viden/fakta og evaluering samt forskellige perspektiver.

Denne proces vil vi bruge som springbræt til hvordan vi fremadrettet vil arbejde med at evaluere.

Styregruppen for de forskellige traditioner vil stå for beskrivelse af aktivitet, mål, tiltag og tegn – der vil blive evalueret og opfulgt på personale møde, hvor alle har haft mulighed for at se styregruppens indledende arbejde og dermed ved hvad der skal kigges og evalueres på.

I Viborg Kommune er der vedtaget en ny tilsynsmodel for det pædagogiske arbejde i dagtilbud, som hedder Kvalid. Den model sætter lys på vores pædagogiske arbejde, vores mål for arbejdet og effekten af vores arbejde. I det materiale er der forskelligt materiale, som anvendes til at evaluere arbejdet i børnehuset.

Hvordan evaluerer vi arbejdet med den pædagogiske læreplan, som skal foretages mindst hvert andet år?

Det er sådan, at vi i Engelsborg børnehus evaluerer vores læreplan hvert andet år. Derudover har vi løbende elementer fra læreplanen i spil i vores planlægning og evaluering af pædagogiske aktiviteter, hvor vi får drøftet om det vi siger/skriver, vi gør stemmer overens med vores daglige arbejde. Det kan give anledning til, at der skal skrives nye afsnit til og justeres i vores læreplansmateriale.